

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi

TOPLUMSAL CİNSİYET ve GIDA GÜVENLİĞİ

GIDA ve TARIM ÖRGÜTÜ, TOPLUMSAL
CİNSİYET BİRİMİ

Sivil Toplumun Geliştirilmesi İçin Örgütlenme
Özgürlüğünün Güçlendirilmesi Projesi, AB
Komisyonu tarafından desteklenmektedir.

Ref. No: TR0401.04/001

Bu metin STGM tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

Toplumsal Cinsiyet ve Gıda Güvenliği

Dünyada çevrenin durumu, küresel gıda güvenliği açısından yaşamsal önemdedir. Bir zamanlar, doğal kaynakların, insanlığın gereksinimlerini karşılama açısından sınırsız kapasiteye sahip olduğu düşünülürdü. Bugün daha iyi anlaşılmalıdır ki, çevre de tehdit altındadır ve korunması gerekmektedir.

1980'lerin başından bu yana kadınlar ve çevre arasındaki ilişkilere özel önem verilmektedir ve uluslararası çevresel krizin kadınlar üzerindeki etkilerinin belirlenmesi için yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Hükümet dışı kuruluşların 1985 yılında Nairobi'de yapılan ilk Dünya Kadın Konferansı paralelinde gerçekleştirdikleri çalıştayda ilgili çalışmalar ivme kazanmıştır. Bu çalıştayda, "kadın ve kalkınma" ve "çevre" temaları arasındaki ilişkilerin kabulünün ötesinde, bu konuların politika planlamalarına dahil edilmesi de uygun görülmüştür.

Bu çabalar, 1992 BM Çevre ve Kalkınma Konferansının ardından geliştirilen Gündem 21 Kadın Eylemi'nin son haline getirilmesiyle zirveye ulaşmıştır. Burada, kadınlar ve çevre arasındaki önemli ilişkiye özel vurgu yapılmıştır.

Dünyadaki gıda üreticileri olarak erkekler ve kadınların çevrenin korunmasından ve çevresel açıdan sürdürülebilir kalkınmadan çıkarları vardır. Toprak ve su kaynakları her tür tarım sisteminin temelini oluşturur ve bu kaynakların korunması sürekli ve gelişmiş gıda üretimi açısından yaşamsal önem taşır. Su, kırsal kesimdeki kadınların yaşamlarının birçok evresinde ön plana çıkar: Kadınlar su getirirler ve suyun evdeki kullanımını düzenlerler; sulu ve sulamasız tarım ürünleri yetiştirirler; suyun nereden bulunacağını, nasıl depolanacağını, ne zaman kıtlaşacağını ve eldeki suyun aile açısından kullanılabilir olup olmadığını bilirler.

Toprak için de aynı şey geçerlidir. Kadınlar, değerli doğal kaynakları korumakta, zaman içinde ortaya çıkan tarımsal uygulamalara başvururlar ve bu uygulamaları daha da geliştirirler. Bu da, toprağın verimliliğinin korunmasında onları önemli bir yere oturtur.

Kadınlar, toprağın korunması, veriminin artırılması ve zenginleştirilmesi için nadas (tarlanın en az bir mevsim ekilmeden bırakılması), dönüşümlü ekim (aynı tarlaya art arda farklı ürünler ekilmesi), çaprazlama (aynı tarlaya aynı anda birden çok ürün ekilmesi), serpme (su buharlaşmasının önlenmesi için tarlada ekilen ürünlerin çevresine organik maddeler serpilmesi) gibi yöntemlere ve çeşitli tekniklere başvururlar. Bugün planlamacılar, çevrenin korunmasında ve sürdürülmesinde kadınların yerel bilgilerinden yararlanmanın değerini kavramaktadırlar.

Ne var ki yoksulluk gelişmekte olan ülkelerde çevresel bozulmanın başlıca nedenidir. Marjinal alanlardan kıt kanaat geçimlerini sağlamaya çalışan, eğitimsiz ve kaynaklara ulaşamayan kadın

çiftçiler çoğu kez çevreye zarar verebilecek daha az emek yoğun ürünlere ve uygulamalara yönelmektedirler. Sonuç, toprak erozyonu, su kirlenmesi ve azalan hasattır.

Dahası, kadınlar üzerinde çalıştıkları toprağın nadiren sahibi olduklarından, onları çevresel açıdan sağlıklı kararlar vermeye yöneltecek bir saik de yoktur. Kredi imkanlarına ulaşamamaları yüzünden doğal kaynaklar açısından daha az zararlı teknolojileri ve girdileri satın alamazlar. Bu olumsuz etmenler, azalan verim, artan çevresel bozulma ve gelecekte gıda güvensizliğinden oluşan bir döngüye yol açar.

Erkeklerin ve kadınların, çevresel bozulmanın gıda güvenliğine yönelik bu tehditleri karşısında duyarlı olmaları gerekir. Özellikle kadınlar, yemek pişirme, toprağı işleme, ısınma ve atıkların bertaraf edilmesi gibi işlerde alternatif yöntemler konusunda bilgilendirilmelidirler. Eğitimde ve teknoloji geliştirilmesinde toplumsal cinsiyete duyarlı bir planlama yalnızca bugün için üretim artışı sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda çevrenin gelecekteki korunmasına da katkıda bulunacaktır.

Kaynak: Gıda ve Tarım Örgütü, Toplumsal Cinsiyet Birimi